

b.-Boerderijen

In de 19e eeuw werden er in Brustem verschillende grote boerderijen gebouwd of herbouwd.

1- Hoeve Bruksken

Philippe Dawans, landbouwer en raadslid, gehuwd met Isabella Daris, bezat een groot pachthof aan het Bruksken langs de Romeinseweg, waar in 1821, naast zijn 5 volwassen kinderen, nog 4 knechten en een meid werkten. In 1826 werd hij opgevolgd door zijn oudste zoon de 38-jarige Livinus, schepen van 1831 tot 1843 en daarna raadslid van 1843 tot 1848. Deze overleed, ongehuwd, op 14 jan. 1849. Het hof werd overgenomen door zijn schoonbroer Egide-Libert Sproelants, weduwnaar van Petronella Dawans. Zij hadden 5 kinderen: 4 jongens en een meisje.

Zoon Théodore-Philip-Isidoor Sproelants baatte de boerderij verder uit. In 1871 huwde hij met Antoinette-Maria-Catharina Pelagia Goffin. Zij hadden 4 dochters.

Na de eeuwwisseling woonde daar Domien Knaepen en zijn echtgenote Maria Gielen. Hij was een gekende hengsten- en stierensnijder, een "dierenlubber" en bezitter van de eerste fiets in Brustem. Op 09 mei 1944 bleef hij dood nabij zijn boerderij bij een luchtbombardement.

2.- Hoeve "aen de Catsey"

De hoeve werd uitgebaat door landbouwer Grégoire Ruyssevelts, raadslid, lid van het Weldadigheidsbureau en de kerkfabriek.

Hoeve "aen de Catsey" lag langs de Romeinseweg. Zijn echtgenote, Barbara Coelmont uit Aalst, hield er ook een herberg. Zij hadden 5 kinderen: 1 zoon en 4 dochters. De gebouwen verdwenen.

3.- Ankerswinning

In 1722 werd een grote hoeve met 23,2 ha akkergrond uitgebaat op het "Bruksken" door Hendrik Bormans, +1737, en Johanna van Elderen. Hij was viermaal burgemeester tussen 1710 en 1728. Zijn zoon Franciscus huwde met Anna-Catharina Schevenels. De opvolger Henri-Jacobus Bormans huwde eerst in 1793 met Barbara Moria. Hij woonde toen op "Vrankrijk", en had 3 ha grond in gebruik. Barbara overleed na de geboorte van hun vijfde kind in 1801. Nadien huwde hij met Anna-Maria Grauls. Hij was in 1806 reeds lid van de "conseil municipal". Later werd hij raadslid van 1818 tot 1830 en lid van het Weldadigheidsbureau tussen 1833 en 1836. Hij ging op vaders winning wonen en had er 3 knechten en 2 meiden in dienst. Hij overleed op 19 april 1851.

Zijn jongste zoon, Jean-Jacques of "*Jacobus*" gehuwd met Maria-Catharina Tits, nam de hoeve over. Hij was raadslid van 1848 tot 1882+, lid van het Weldadigheidsbureau van 1870 tot 1882+, lid van de kerkfabriek en de schoolraad.

De hoeve werd "*Ankerswinning*" genaamd, omdat zij eigendom was geworden van de bewoners van het huis "*de Anker*" op de Grote Markt te St-Truiden, naast "*De Vier Heemskinderen*". Het hele complex is nu verdwenen. Het was een grote gesloten hoeve langs de Romeinseweg en de Melsterbeek.

04.- **Hoeve Sweldens aan de Singel**

Deze hoeve ligt aan de Singel, in het "*Onderste Dorp*", op de hoek van de Pipelstraat. Ze is omgeven door de Dorpsstraat, de Pipelstraat en de Herderstraat. In 1675 woonde daar Paulus Sweldens, +1725, en Maria Van Aken. Ze hadden in 1722 zo een 22,46 ha labeurland.

Nadien werd de boerderij overgenomen door zoon Peter sr. Sweldens, die met Agnes Renaerts huwde. Maar ook broer Henri-Willem die met Maria-Anna Steuckers huwde, bleef tot de Sweldens-clan behoren. Hun kinderen bleven op de Sweldenshoeve wonen.

In 1820 troffen we op de boerderij aan: Pierre Sweldens, jonkman, 58 jaar, schepen en gewezen maire; Henri Sweldens, jonkman, 70 jaar en Maria-Anna Sweldens, jonge dochter, 65 jaar.

De 60-jarige Pierre huwde in 1822 met de 28-jarige Maria-Catharina Otten. Ze hadden 5 kinderen en de weduwe baatte de hoeve verder uit na de dood van haar man op 20 april 1844.

De oudste zoon, Petrus-Arnold, huwde met Martina Schoofs en ze kregen 4 kinderen.

De tweede zoon, Petrus-Joannes Sweldens, raadslid, schepen en burgemeester huwde als 50-jarige met de dochter van zijn overbuur, de 33-jarige Maria-Felicitea Feijtmans. Ze kregen 5 kinderen: Remi, Jules, Cordelina, Irma en Amanda (+). Toen Joannes op 03 dec. 1910 overleed, werd hij opgevolgd door zijn oudste zoon Remi, die huwde met Herminne Lammens uit Ordningen. Hun huwelijk werd gezegend met 10 kinderen.

Zijn jongere broer Jules huwde met Julie Schoofs en ging op de Feijtmans-hoeve aan de overkant van de straat wonen. De ongehuwde Ferdinand Feijtmans woonde bij hen.

05.- **Hoeve Feijtmans aan de Singel**

Deze hoeve op de hoek van de Dorpsstraat en de Singel werd reeds in de 18e eeuw bewoond door de familie Feijtmans, die verschillende gemeentebestuurders, kerkmeesters, leden van het Weldadigheidsbureau, dekens en koningen van de St-Jorisgilde leverde. In 1733 schreef men reeds op een plan van het "*kruysbogenraem*": "*het goedt van Willem Vijgen was 3 roeden, door*

Feijtmans gekoght" en *"het goedt van Feijtmans in het jaar 1733 door Henricus Vandormael bewaart"* en *"huys en bouw van Feijtmans"*. Deze goederen waren gelegen tussen *"de gemeynthe straet"* van aan de Singel naar de beek, *"de straete tegen Sweldens"* of de Dorpsstraat, en *"de stege naest den armen van Brustum"* of een steeg naast het huidige rustoord St-Laurentius.

In maart 1746 woonde Gerard sr. Feijtmans en Ida Vandevelde op de kasteelhoeve te Brustem. Zij hadden 7 kinderen. Hun oudste zoon Joannes, de tweelingsbroer van Petrus, een ongeschoeide karmeliet, huwde eerst met Maria-Elisabeth Bruyninx, en na dien met Genoveva-Gertrude Vanstraelen. Hun dochter Maria-Ida Feijtmans werd de eerste vrouw van Willem-Peter Poelmans. Hun zoon Petrus huwde met Maria-Anna Lindekens uit Halle-Booienhoven. Petrus en Maria-Anna kregen 7 kinderen. Hij was 13 jaar schepen van de gemeente en tientallen jaren lid en zelfs secretaris van het Weldadigheidsbureau. Zoon Guillaume huwde eerst met Anna-Catharina Coenen en nadien met Jeanne-Marie Thijs. Dochter Maria-Felicitea huwde met Petrus-Joannes Sweldens. Ferdinand Feijtmans bleef ongehuwd in de hoeve wonen. Hij overleed in 1920.

De winning aan het Singelplein ging daarna over in handen van de familie Sweldens toen Jules-Lambert Sweldens, tweede zoon van Joannes en Marie-Felicita Feijtmans, en zijn echtgenote Maria-Julie Schoofs er zich gingen vestigen. Zij hadden 6 kinderen.

06.- Hoeve Schoofs op de Singel

Joannes-Frans Schoofs, gehuwd met Maria-Agnes Grossaerts, woonde in 1821 aan de Singel. Hij werd dat jaar verkozen als raadslid en bleef dit tot 1825. De hoeve was gelegen voor de ingang van de burcht, naast het genachtenhuis en het kruisbogenraam van de St-Jorisgilde. Zij hadden 8 kinderen. In 1846 werd hij geholpen door zijn 35-jarige zoon Jean, zijn 2 dochters Martina en Marie-Hélène en 2 knechten.

Na het overlijden van Joannes-Frans Schoofs op 12 dec. 1853, kwam deze woning in handen van Dionisius Strauven, landbouwer-herbergier en slachter, gehuwd met Efrasia Coelmont. Op 25 maart 1872 vroeg hij aan de gemeenteraad de toelating om een nieuw huis te bouwen op de hoek van de Singel. Hiervoor moest de oude lindeboom, die voor de burchtingang stond, verdwijnen. Hij overleed op 02 april 1893.

Zijn oudste dochter Maria-Angelina, hulponderwijzeres, huwde in 1895 met de fruitkoopman Aloïs-Alphonse Schoofs. Zij kregen 3 kinderen: Lambert-Emile, jonkman, Ferdinand-Joseph die in 1947 huwde met Andréa-Dora Beckers, °1914-+1995 en Lodewijk-Edgard. Tot 1983 werd er een herberg uitgebaat. In 1997 werd de vervallen boerderij vervangen door een appartementsgebouw.

07.- Hoeve Coelmont in de Singelstraat

Deze hoeve, eigendom van *"den ermen van Brusthem"*, gelegen op de hoek van de Singelstraat, werd bewoond door de familie Coelmont

sedert 1730. Voordien was de familie van Jan Stevens er gevestigd.

Na Willem Coelmont sr. en zijn echtgenote Maria-Anna Hesbeens, die hertrouwde op 28.10.1787 met Willem Schoofs, werd "het ge-leeg" uitgebaat door zoon Joris-Willem Coelmont, gehuwd met Maria-Anna Cruls. Zij kregen 7 kinderen tussen 1812 en 1832. In 1830 woonde bij hen stiefvader Willem Schoofs, 73 j. en schoonmoeder Catharina Stas, 81 j.

Joris overleed op 17 febr. 1843 *"in zijn huis, alhier ge- staen nevens den Singel"*, 61 j oud. Zoon Lambert Coelmont, gehuwd met Maria-Louisa Nickmans, zette later het landbouwbedrijf verder. Zij hadden 4 kinderen: Maria-Antonia, Leo-Norbert, Maria-Carolina en Joseph-Theophiel.

Nadien werd de hoeve uitgebaat door een familielid Frans-Theo-dore Coelmont gehuwd met Maria-Louisa Bessemans. Zij hadden 5 kinderen: Hortense, Louis-Odilon-Theodore, Lambert-Theophile, Palmire-Celestine en Jules-Antonius.

08.- Hoeve Plugers aan de Beekkant

Langs de Melsterbeek op de hoek van de Beekkant en de Bornestraat stond reeds jaren een grote boerderij. In 1828 werd de- ze als *"pachthof van wijlen Machiel Leemans, gelegen nevens den Beekkant binnen deze gemeente"* vermeld. Hier woonde Ma- chiel Leemans, +1796, (z.v. koster Jan Leemans, +1791, en An- na-Maria Motmans, +1772) en Catharina Beutjens. Hun dochter Marie-Elisabeth Leemans huwde met Jean-Joseph Daenen, +03.10.1820. Nadien trouwde ze op 08 aug.1822 met Nicolas-Franciscus Plugers uit Mechelen-Bovelingen. Zij hadden 2 kinderen: Agneta en Felix. De hoeve werd later volledig afgebroken.

09.- Hoeve Vrancken aan de Spikkenboom

Op de kruising van de Weg naar Ordingen en de Tomstraat stond de boerderij van Willem Vrancken, afkomstig van Aalst, die op 04 mei 1788 huwde met Anna-Maria Beutjens. Zij hadden 7 kinderen, waarvan de oudste vier zeer jong stierven.

Vrancken Guillaume-Jean volgde zijn vader op, tevens werd hij raadslid 1858-1863 en schepen 1864-1866. Hij overleed in 1874 op kerstdag.

August, de zoon van zijn broer Michaël en Caroline Genné, die met Veronica Plugers huwde, werd de nieuwe uitbater van de Spikkenboomhoeve. Hij werd lid van het Bureau van Weldadigheid 15.11.1883-1887 en raadslid 1888-1931. Het gezin had 3 kinderen: Maria-Isabella, Modeste-Felix-Joseph en Johannes-Constant-Edgard.

10.- De Oude Pipel

Deze zeer oude winning, die oorspronkelijk gebouwd werd door de abdij van Averbode en dus eigendom was van de kerkfabriek van Brustem, ontsnapte aan de verkoop door de Franssen tijdens hun

overheersing op het einde van de 19e eeuw. Ze stond in de Pipelstraat, dichtbij de Tomstraat en zou in de 17e eeuw door een brand vernield geweest zijn.

In 1596 was Jacob van Brabant, +1655, (grafsteen in de muur tegenover de kerk) de pachter. In 1648 troffen we Catharine Blommen (weduwe van Jan Martens en Frans Stijnen) als de uit-baatster aan. Haar zoon Henrick Martens volgde haar op in 1662. Vanaf 1720 troffen we achtereenvolgens Jan Van Elderen, Thijs van Elderen en nog later Gertrude en Leo van Elderen aan.

Omstreeks 1800 werd de grote winning bewoond door weduwnaar Guillaume Schoofs uit Aalst en zijn schoonzoon Egide-Norbert Coelmont gehuwd met dochter Anna-Agnes. Egide-Norbert was gewestelijk belastingsontvanger van 1804 tot 1825+ en gemeentelijk ontvanger van Brustem van 24 juni 1819 tot 26 febr. 1825+.

Zij hadden 6 kinderen: Maria-Anna; Willem jr., Georgius, Joanna-Maria, Anna-Catharina-Elisabeth en Rose.

Als landbouwer op "*De Oude Pipel*" en als gemeentelijke ontvanger werd hij opgevolgd door zijn zoon Willem jr. Coelmont, die gehuwd was met Maria-Gertrudis Vanden Putte, zijn buurvrouw en weduwe van Joannes-Melchior Loix. Op 12 sept. 1830 overleed Willem jr. Coelmont.

Als uitbater van de boerderij trad nu zijn zoon Egide-August-Norbert op. Hij huwde met Maria-Gertrude Bels. Egide-August-Norbert Coelmont verhuisde nadien naar een boerderij aan de "*Spikkenboom*" op de hoek van de Tomstraat en de Weg naar Ordingen, tegenover de hoeve Vrancken. Daar woonde hij in de jaren negentig van de 19e eeuw met zijn 6 kinderen.

11.- De Nieuwe Pipel

Deze hoeve bestaande uit losse bestanddelen op L-vormige plattegrond, gelegen bij de St-Antonius en St-Jobkapel is een boerenburgerhuis van het dubbelhuistype. Het bevat 5 traveeën en 2 bouwlagen onder een zadeldak met Vlaamse pannen. De woning zou dateren uit het begin van de 18e eeuw. Het oorspronkelijke bakstenen huis werd gebouwd in 1645 door de abdij van Averbode na de brand in "*De Oude Pipel*". Dit verklaart de naam "*De Nieuwe Pipel*". Het huis stond op een goed van 42a 60ca, dat begrensd werd door de Dorps-, Pipel-, Herderstraat en een steeg tussen Dorps- en Herderstraat.

Het woonhuis bestaat uit een baksteenbouw, vroeger witgekalkt met gepikte plint. De voorgevel heeft aangepaste rechthoekige benedenvensters met houten latei en arduinen lekdrempel. De bovenvensters, uit de 19e eeuw, waarvan twee blind, zijn kleiner en in baksteen. De voordeur staat centraal en bezit een korfboog in een geblokte rechthoekige kalkstenen omlijsting.

Deze boerderij werd in de 19e eeuw bewoond door Bartholomeus Moria en zijn echtgenote Maria-Gertrudis Vanden Putte. Hij was gemeentelontvanger van 1831 tot 1847 en burgemeester van 1846 tot 1861.

In 1880 stond in de "*Gazette van Sint-Truiden*" volgend bericht:

" Verkoop van een winning gelegen te Brusthem

Woensdag, 22 september 1880, om 3 uur na de middag, te Sint-Truiden, ten herberge van de weduwe Koninckx, achter het Stadhuis, zullen de erfgenamen van wijlen Mej. Elisabeth Van de Putte, weduwe van den heer Barth. Moria, van Brusthem, door den Notaris Delgeur verkoopen:

Eene Winning bestaande uit woning, stallen, schuur, hoven en boomgaard, groot 42 aren 60 cent (10-06), gelegen te Brusthem, in het dorp, aanpalende de Dorpstraat, de Hertstraat en eene steeg. Dit Goed zal eerst in twee loten en daarna in massa opgeroepen worden. Aan te slaan Half-Maart 1881".

De boerderij geraakte niet verkocht en op 27 dec. 1880 werd het goed in 3 delen gesplitst:

1° Winning met stallen, schuur en open plaats, groot 14a 42ca
Gelegen in de Dorpstraat en van achter de Hertstraat.

2° Hof dienende tot bouwplaats groot 12a 60ca, gelegen tegen de winning aanpalende de straat aan 3 zijden.

3° Eenen boomgaard, groot 15a 58ca, gelegen tegen de winning, aan de Dorpstraat, eene steeg en de Hertstraat.

In geval van geene liefhebbers voor de winning zal men schuur en stallen te koop stellen om afgebroken te worden.

12.-De Kasteelhoeve

In de periode 1820-1829 werd de kasteelhoeve bewoond door Saturnus Poelmans, °Mielen-boven-Aalst 1745, en zijn echtgenote Christina-Josepha Plevoets, °St-Truiden 1764.

Van 15 maart 1829 tot 10 maart 1847 werd ze gepacht door François-Joseph Demarneffe, °Cras-Avernas 1797 en Maria-Alexandrina Parfondry, °Trognée 1804. Zij hadden 8 kinderen.

Na hem werd de hoeve in maart 1847 verhuurd aan Gerard Schroeders uit Munsterbilzen, die er knecht geweest was. Nadien zou ze door de nieuwe kasteelheer Ernest de Pitteurs-Hiegaerts zelf uitgbaat geweest zijn.

13.- Hoeve Monville op de Luikersteenweg

Het hoevecomplex dat Lambert Monville, landbouwer-graanhandelaar en Aldegondis Claes uitbaatten op de hoek van de Luikersteenweg en de Borgwormse Kiezels, dateerde uit de 18e eeuw.

Lange tijd had Lambert daar ook een jeneverstokerij met een oppervlakte van 110 ca (perceel 411). Tevens bezat deze handelaar in graan een windgraanmolen en een watergraanmolen in de Beling, de "Overste Molen". In 1820 had hij 2 knechten: Willem Darms, 26 jaar uit Brustem en Pierre Vandenroye, 48 jaar uit Tessenderlo, en een meid: Catharina Tachelet, 30 jaar uit Aalst. Het gezin kreeg 6 kinderen. Zijn moeder, de 86-jarige Marie-Jeanne Moors, de eerste herbergierster en tolhoudster op de Luikersteenweg, woonde eveneens bij hem.

In 1826 had hij 5 knechten in dienst. In 1846 troffen we er 1 knecht en 4 meiden aan.

In 1812 werd hij lid van de kerkfabriek. Vanaf 1819 was hij schepen tot 1830. In 1831 werd hij burgemeester tot juli 1845, toen hij zijn ontslag gaf en 3 maanden later overleed hij. Tussen 1823 en 1826 was hij ook lid-secretaris van het Bureau van Weldadigheid.

Na zijn overlijden kwamen schoonzoon Henri-Jacques Vigoureux en dochter Marie-Cecile zich op de Luikersteenweg vestigen. Zij hadden 3 kinderen.

In 1870 brandde de hoeve van gemeenteontvanger Guillaume Loix en Maria-Catharina-Elisabeth Coelmont in de Tomstraat 140 rechts, dicht bij de Spikboomkapel, volledig af. Hij stelde er 2 knechten en 3 meiden tewerk. Zij verhuisden met hun 5 kinderen naar de moderne boerderij van Monville op de Luikersteenweg.

Nadien, op 20.12.1896, werd deze hoeve bewoond door Joannes-Joseph-Herman Missotten en zijn echtgenote Marie Huybrechts
Hij was groothandelaar in jenever. Het gezin vertrok achteraf naar St-Joost-ten-Node.

Na hem werd de hoeve uitgebaat door Dionisius-Herman Daenen en Joséphine Falise. Zij hadden 3 kinderen. Maar nog voor de Tweede Wereldoorlog bouwde hij een grote nieuwe boerderij op de Borgwormse Kiezel, waar Herman op 25.02.1944, samen met zijn kleinkind de dood vond bij een bombardement.

Hoeve Monville werd zwaar beschadigd door bombardementen en verdween na de tweede wereldoorlog. Op die plaats werd een herberg gebouwd.

14.- Hoeve Goffin op de Hek

Deze boerderij lag op de Luikersteenweg, ter plaatse "*Hek*" genaamd, omdat daar vroeger het tolhekken stond na de aanleg van de steenweg.

Franciscus Romsée en Margaretha Massart zullen wel de eerste bewoners geweest zijn. Hun zoon Philip huwde met Joanna-Catharina Webers. Hij nam na 1775 het vervoerbedrijf van zijn vader over en stond in 1820 geboekt als "*routier*". Van 1833 tot 1835 was hij lid van het Bureau van Weldadigheid. Zij hadden 2 kinderen: Nicolas, die vrachtvoerder werd en Frans die ongehuwd de hoeve bleef uitbaten en raadslid werd van 1848 tot 1854+. Hij was ook ontvanger van het Bureau van Weldadigheid van 1836 tot 1854+ en ontvanger van de kerkfabriek van 1837 tot 1854+.

Op 17 maart 1851 werd de hoeve bewoond door Marcel-Norbert Goffin, gehuwd met Joanna-Carolina-Gertrudis Eggen. Ze kregen tussen 1850 en 1870 10 kinderen: 8 meisjes en 2 jongens.

Hij werd raadslid van 1858 tot 1861, burgemeester van 1861 tot 1864

en van 1867 tot 1872. Hij overleed op 01.06.1890.

Achteraf werden op de plaats van de grote boerderij 4 huizen gebouwd, die in augustus 1914 door de Duitsers afgebrand werden.

15.- **Hoeve Gielen op Bruksken**

Langs de Romeinseweg stond een boerderij waar Willem Gielen die op 07.06.1834 huwde met Anna-Elisabeth Creten een herberg en boerderij uitbaatte.

Zij hadden 7 kinderen: Joanna-Maria, Henri, Silvester, Anna-Maria, Wilhelmus, Ludovicus en Lambertus.

Silvester Gielen en Anna-Maria Claes hadden 3 kinderen: Willem-Lambert, Christina-Maria en Maria-Elisabeth.

Willem-Lambert Gielen huwde met Anna-Maria-Philomena-Eugenia Goffin. Ze hadden 5 kinderen: Joannes-Emilius, Theophildis-Robert, Maria-Carolina, Dominicus-Antonius en Julianus-Hubert.

De hoeve is thans verdwenen.

16.- **Hoeve Poelmans op het Dorp**

In maart 1829 verlieten woonden Saterninus Poelmans en Christina-Josepha Plevoets de kasteelwinning en vestigden zich op de hoek van het Dorpsplein, de Dorpsstraat en de Burggracht.

Deze hoeve werd overgenomen door zijn zoon Willem-Peter Poelmans, die in 1825 huwde met Maria-Ida Feijtmans en nadien op 16.11.1832 met Joanna-Maria Coelmont.

Deze Willem-Peter Poelmans werd raadslid van 1840 tot 1846, schepen tot 1863 en burgemeester van 1864 tot 1867 en daarna opnieuw schepen tot 1875. Hij overleed in 1881. In 1875 toen de poel voor deze winning werd dichtgegooid, werd de hoeve uitgebaat door Jean Loix en Joanna-Maria Schoofs.

Tegen de eeuwwisseling was in dit huis een bazar van allerlei voorwerpen gehouden door Joseph-Bonaventura Poelmans. Hij woonde er samen met zijn zusters Joanna-Catharina-Julia en Maria-Eugenia, broer Guillaume-Joseph, de latere burgemeester. De familie Poelmans had een wapenschild, dat thans nog gebeiteld is in de grafsteen van burgemeester Guillaume-Joseph Poelmans: schuine lijnen met in de rechterboven- en de linkerbenedenhoek telkens 6 bollen, geplaatst 2-1.

17.- **Hoeve De Zwik op de Tongersesteenweg**

De Tongersesteenweg werd aangelegd in 1817. Spoedig kwamen langs deze verbindingsweg tussen St-Truiden en Tongeren ook afspanningen. Eén van die herbergen was "De Zwik" naast de brug over de Melsterbeek en eigendom van notaris VanHam uit St-Truiden. Het was een grote langgestrekte hoeve waar 5 knechten werkten. Tegelijkertijd was

dit bakstenen huis uit de 19e eeuw met zijn 2 bouwlagen, 2 rechthoekse deuren met arduinen omlijsting, 6 benedenvensters met luiken en 8 bovenvensters, afspanning en logementhuis. Dit alles werd uitgebaat door Henri Lintermans en zijn echtgenote Maria-Elisabeth Mans. Zij hadden 6 kinderen en schoonmoeder Elisabeth Mans woonde bij hen in. Henri werd raadslid in 1848 en bleef dit tot 1856. In augustus 1831 was deze afspanning blijkbaar een controlepost van de Hollandse militairen, want op 10 aug. 1831 werd daar Brustemnaar Godefridus Bormans en gehuwd met Marie-Thérèse Goessens uit Aalst, door een Hollandse schildwacht door het hoofd geschoten.

Op 02 april 1852 vroeg "cabaretier" Lintermans om een weidehaag langs de Tongersesteenweg te planten tussen de grensstenen 65 en 66. Deze haag moest 8,50 m uit de wegas geplant worden en mocht niet hoger opklimmen dan 1,80 m.

Op 06 dec. 1880 verkocht baron Ernest de Pitteurs-Hiegaerts langs notaris Delgeur "21 canadabomen staande te wassen aan het Spikboomke te Brusthem en in de Hoogeweide te Ordningen. 25 oude Kerse-, Appele- en Perebomen staande te wassen in de Hoogeweide en in de weiden rondom het kasteel van Brusthem". De vergadering voor deze openbare verkoop had plaats "ter herberge genaamd de Zwik te Brusthem".

18.- Hoeve Loix in de Kogelsteeg

Godfried Loix de oude, zoon van Lodewijk Loix en Margaretha Vandevelde, huwde op 03.06.1779 met Johanna-Gertrudis Lammens. Zij hadden 2 kinderen: Joannis-Ludovicus en Godfried de jonge. Na het overlijden van zijn eerste echtgenote hertrouwde hij met Anna-Catharina Manshoven. Hij was raadslid tot maart 1819 en overleed in 1825 "in zijn eigen pachthof gelegen nevens de Kogelsteeg".

De broer van Godfried de oude, nl. Joannes-Ludovicus was geestelijke in het Bogaardenklooster te Zepperen. Na de opheffing van deze kloosterorde door de Fransen, woonde deze broeder op de ouderlijke hoeve in de Kogelsteeg, naast de Hameistraat.

De 46-jarige Godfried Loix de jonge huwde op 14.01.1829 met de 21-jarige Anna-Maria Roosen. Hij was in 1823 bij de stichters van het Weldadigheidsbureau, raadslid van 1864 tot 1870, lid van de kerkfabriek sedert 1855 en zelfs een tijd voorzitter. Zij kregen 7 kinderen, waarvan het merendeel ongehuwd bleef en in het ouderlijk huis bleef wonen. In 1900 verbleven daar nog: Alphonse-Hubert, Anna-Maria-Celestina, Joannes-Aloysius en Joseph-Edmond. Een nichtje Maria woonde bij die ooms en tante.

19.-Winning Strauven in de Christinastraat

In de vroegere Kasteelstraat, nu Christinastraat staat de winning van Pacificus Strauven °Br.1843, zoon van Petrus-Gregorius-Egidius Strauven, °ST.1814 en Maria-Ida Van Ormelingen, °Br.1812. Daar woonden ook nog de broers Melchior, °Br.1850 en Gustaaf °Br.1852,

die handel in paarden dreven.

20.-Winning Bakkershof in de Christinastraat

Het "*Bakkershof*" werd steeds aangeduid als het geboortehuis van Christina de Wonderbare in 1150. Vroeger werd het wel eens "*Bakhuishof*" genoemd. Eeuwenlang werd deze winning uitgebaat door de opeenvolgende Brustemse kasteelheren.

In de 18e eeuw woonde hier Henricus Schoofs, °Br.1716, zoon van Arnold Schoofs, en zijn echtgenote Maria Martens, die 7 kinderen hadden: Catharina, Willem (xJoanna-Maria Eggen), Ida (x Jacobus Leemans), Joannis (x Margot Vansimpsen), Henri-Mathieu (x Joanna-Maria Bormans (wed.v. Jean-François Quaet), Gerard (x Maria-Margaretha Mees) en Cornelius (x Barbara Leunen, xx Joanna-Elisabeth Van Herck).

Hij werd opgevolgd door Cornelius Schoofs en Barbara Leunen, die 3 kinderen hadden: Henri, °Br.1780 (x Maria-Catharina Lamens); Guillaume, °Br.1783 (x Maria-Josepha Strauven, xx Maria Elisabeth Jamar) en Joannes, °Br.1820 (x Gertrudis Leunen, °Zep. 1835-+Br.1918). Zij hadden een zoon Amandus-Joseph Schoofs, °Br.22.05.1866-+08.03.1947, (x 18.01.1899 Maria-Félicitea Berebrouckx). Hun dochter Maria-Elisabeth, °Br.25.12.1894 huwde met Jan-Theofiel Benaets op 03.04.1926.

21.-Winning Benaets op het Dorpsplein

Op het Dorpsplein nr.40bis was er in 1900 de grote boerderij van Bonaventura-Hubert Benaets , °ST.1857, (z.v. Pierre Benaets en Maria-Catharina Ponselet) en Maria-Christina Thijs, °Alken 1862-+Br.1926, (d.v.Ludovicus Thijs en Anna-Catharina Otten). Ze huwden op 21.11.1888 en hadden 8 kinderen: 4 meisjes: Maria-Mathildis; Maria-Julia; Maria-Guillemine en Maria-Christien; en 4 jongens: Jan-Theofiel, (x 03.04.1926 Maria-Elisabeth Schoofs); Frans-Lambert, (x Marie-Josephine-Antonie Otten); Jan-Jozef en Willem-Renier.

In deze boerderij deed de pastoor tijdens de Beloken Tijd, eind 18e eeuw, de mis en doopte hij zonder ceremonie de borelingen, die aangedragen werden in een mand.

22.-Winning Otten op het Dorpsplein

Op de hoek van het Dorpsplein en de Dorpsesteenweg lag de grote boerderij van Louis Thijs, raadslid, die huwde met Anne-Catharine Otten, d.v. Joannes Otten (z.v. Pieter-Arnold Otten en Anna-Maria Vijgen) en Aldegonde Mellemans. De weduwe hertrouwde met Lambert Dejace uit Mettecoven, die veel eigendommen bezat. Zoon Peter-Arnold Otten huwde met Maria-Josephina Sweldens.

Nadien woonde daar hun zoon Jan-Theophiel Otten, °Br.1867-+1928 en Maria-Philomena Bessemans, °ST.1873-+1953, d.v. Augustin-Lambert Bessemans en Barbara-Philomena Moria. Hun dochtertje Marie-Melanie-Charlotte Otten werd slechts 16 jaar. Maria Bessemans hertrouwde met Amandus-Pieter Otten, Br.°1870-+1940, (z.v. Lambert-Deodatus Otten en Christina-Hubertine Berebrouckx). Hij was weduwn.v. Maria Walschaars.

Achteraf werd de winning bewoond door Joseph Baré en Maria-Leonia Bessemans, d.v. Lambert Bessemans en Maria-Felicia-Emelia Grommen.

23.-Winning Daenen op de Borgwormseweg

Gregoor Daenen woonde op de gesloten vierkantshoeve op de "Waremscheweg nr.10" samen met 3 neven: Pieter-Jozef Daenen, Jan-Jaak Daenen, Marten-Adolf, en 3 nichten: Anna-Catharina Daenen, Joanna-Maria Daenen en haar dochter Maria-Eugenia-Augusta Daenen. Daarbij hielpen op dit bedrijf nog 2 knechten.

Eugène-Joseph-Emile Daenen, tweede zoon van Marten-Alfons Daenen en Eugenie Loix, huwde te St-Truiden op 09.03.1941 met Maria-Rosa-Gerardine Ruppel uit Aalst, en nam de winning over.

24.- Hoeve Bels

Op de Dorpsesteenweg baatten Joseph Bels, °Horpmaal en Johanna-Maria Steuckers een boerderij uit na hun huwelijk op 11.02.1777. Ze hadden 8 kinderen. De jongste zoon Egide Bels, °Br. 1788-+1851, gehuwd met Anna-Margaretha Christiaens nam de hoeve over. Hij was landbouwer-houthandelaar en voerman. Zij hadden 8 kinderen: Maria-Gertrudis, (x Egide-Aug.-Norbert Coelmont); Anna-Maria-Joanna, (x Laurens Breesch; Joseph, (x Anna-Catharina Vanoirbeek); Willem, (x Theresia Coelmont); Joannes-Lambertus; Rosalia, (x Johannes-Baptist Chapel); Jan-Baptist en Josephina-Carolina.

Egide werd raadslid, schepen en lid van het Weldadigheidsbureau. In 1853 brandde het huis af.

Willem Bels, °Br.21.10.1830 en Theresia Coelmont hadden een zoon: August-Lambert-Albert, °Br.1873-+1951, die huwde met Maria-Bertha-Hubertine Sproelants (d.v. Theodore-Philippe Sproelants en Maria-Catharina-Pelagie Goffin). Zij kregen 2 kinderen: Arnold-Dieudonné, °Br.24.11.1897-+1978 (x Febronie Sweldens) en Maria-Ephrasia-Ester, °Br.20.10.1899-+1978 (x Constant Massart).

25.- Hoeve Natenbamp op Terstok

Landbouwer Gerard Claes en Aldegonde Roubben woonden op "Natebamp" op Terstok. Na het overlijden van Gerard in 1810 bleef de weduwe, met de hulp van haar 5 kinderen, de hoeve uitbaten. De oudste zoon Peter-Jan werd raadslid van 26.06.1827 tot 1830.

Deze grote winning op Terstok werd vanaf 20.04.1834 bewoond door Hubert Van Royen en Theresia Bekkers. Zij hadden 3 kinderen: Leander, Joannes en Theresia.

In 1840 werd hij geholpen door 3 knechten en een meid. In 1857 had hij 3 knechten en 2 meiden. Hij was lid van het Weldadigheidsbureau van 19.12.1836 tot 1867. Als raadslid fungeerde hij van 1858 tot aan zijn verhuis naar een andere gemeente in 1867.

De kapel die bij de winning hoorde werd overgeplaatst naar het Openluchtmuseum te Bokrijk.

26.- Hoeve Grauwendries op Terstok

In 1820 was Jean-Gerard Claes de pachter van hoeve Grauwendries. Samen met zijn echtgenote Maria-Anna Vaes bleef hij de grote winning uitbaten tot 12 april 1826, toen hij naar Ulbeek vertrok.

Na hem was het de beurt aan zijn broer Albert en echtgenote Anna-Maria Penksten om zich op de boerderij te vestigen. Zij hadden 6 kinderen.

27.- Hoeve Nachtegael in Kortebos

Dit leen werd in twee verdeeld door het aanleggen van de spoeweglijn St-Truiden-Hasselt in 1847. In 1845 was het in handen van Christiaan Mommen. In 1876 erfde zijn halfzuster Maria-Elisabeth Mommen het. Zij was de weduwe van Willem Ruymen.

De hoeve werd op 09 juni 1893 geërfd door haar jongste zoon Pieter-Willem Ruymen, °Br.18.05.1834 en Julia Plevoets, °ST. 1846. Zij woonden Statiestraat 46bis. Hun kinderen waren: Joseph, °Alken 1882; Emile, °Alken 20.03.1886; Marie-Josephine-Hubertine, °Br.11.09.1888; Emelda-Maria-Philomena-Hubertine, °Br.29.08.1890.

H.Ruymen, (x Gillot) bezat het leen "De Nachtegaal", dat een boomgaard werd sedert 26 maart 1900.